

forslaget. Da jeg imidlertid ikke er bange for Spøgelser i al Almindelighed og slet ikke tror paa, at de Mænd, der blive valgte ved den almindelige Valgret, ville bruge Kommunens Midler paa en uheldig, end-sige uforsvarlig Maade, virker § 10 slet ikke afskrækkende for mig. Jeg har saa godt som nogen arbejdet sammen med Folk, som ere blevne valgte af den almindelige Valgret, men jeg har endnu aldrig lagt Mærke til, hvad enten det var Husmænd eller Haandværkere, at de have søgt at gavne deres Standsfæller paa en upassende, end sige uforsvarlig Maade. Der er fremkommet Udtalelser fra det ærede Medlem, som gik ud paa, at Bibeholdelsen af § 10, der gaar ud paa, at Kommunerne ogsaa kunne indkøbe Ejendomme til Udstykning, vil komme til at skade Gennemførelsen af den almindelige kommunale Valgret. Dersom jeg kunde faa den samme Opfattelse, vilde jeg hellere ofre § 10 end skade denne efter min Mening store og gode Sag, saa meget mere som jeg ikke tror, at § 10 faar meget stor praktisk Betydning. Men jeg kan ikke godt tro, at nævnte Paragraf vil faa nogen stor Indflydelse paa Valgrettens Gennemførelse. Jeg vil derfor endnu en Gang anbefale Forslaget til hurtig Fremme.

Ahlefeldt-Laurvig: Efter de mange gode og oplysende Foredrag, som vi hørte i Gaar og for Resten ogsaa i Dag, skal jeg fatte mig i al mulig Korthed. Jeg kan gøre det saa meget mere, som jeg ikke er i Tvivl om, hvad Udfaldet vil blive. Jeg tror for øvrigt ikke, at hele dette Lovforslag vil føre til noget videre, men jeg vil gerne have Lejlighed til ogsaa ved denne Lejlighed at udtale, at jeg hverken vil eller kan stemme for et Lovforslag som dette. Jeg er derfor særlig glad ved de Udtalelser, der faldt fra min højtærede Sidemand (Estrup). Hans Anker mod Lovforslaget gjaldt særlig Frygten for, at Gaardmandsbrugene skulde forindskes. Jeg vilde have ønsket, at han ogsaa havde talt noget om de store Gaarde, thi det forekommer mig, at han kunde have talt om dem med lige saa god Ret som om Bøndergaardene. Vi maa dog alle sammen indrømme, at vi have lært meget af og haft megen Gavn just af de store Gaarde til Fremme af vort Landbrug. Det forekommer mig, at man bør undgaa, ved et saa vigtigt Spørgsmaal som dette, at lade Moden faa alt for megen Herredømme, og ikke lade alt for megen Politik komme ind deri. Det forekommer

mig, at begge Dele ere skete. Det er efterhaanden blevet en Mode med den store Dyrkelse af Husmænd og hele Husmands-sagen. For flere Aar tilbage var der intet mere lyksaliggørende for vort Landbrug end Gaardmandsbruget. Man troede overhovedet ikke, at der kunde være Tale om noget udmærket Landbrug uden fra Gaardmændenes Side. Nu er det blevet Husmændene. Man skulde næsten tro, at de vare den egentlige Kilde til den Velstand, vi rose os af her i Landet. Man skulde tro, at det nu kun var dem, der frembragte noget udmærket af Jorden. Det er absolut en Overdrivelse. Jeg tror, at vi komme Sandheden nærmest, naar vi erkende, hvad vi ogsaa høre af de Udlændinge, der komme hertil, og som forstaa at se paa og bedømme vore Forhold; de sige, at det er gode og naturlige Forhold, vi have her i Landet med Hensyn til vort Landbrug, idet vi have det store Landbrug, Gaardmandsbruget og Husmandsbruget. Det forekommer mig, at det farlige ved det foreliggende Lovforslag ligger deri, at vi komme ind paa en unaturlig Vej. Hvis det virkelig skulde vise sig, at Husmandsbrugene vare saa langt bedre end baade Gaardmandsbrugene og de store Avlsbrug, er jeg overbevist om, at vi paa naturlig Maade snart skulle komme ind paa den Vej, som det lader til, at vi ogsaa mere og mere komme ind paa. Men jeg tror altid, det vil være til Skade, naar vi ad kunstig Vej skulle ind derpaa. Der er ingen, der mere end jeg kan erkende den store Dygtighed, der vises af mange af vore Husmænd, ingen mere end jeg skal erkende, hvor meget de bringe ud af deres Jorder. Jeg tror ogsaa, at mange af vore Landmænd kunde tage Hatten af for den Dygtighed, der udvises af dem; men jeg tror, man fejler, naar man mener, at de allerfleste Husmandsbrug ere saa udmærkede. Jeg tror, at man mange Gange tager et Eksempel frem og deraf danner en Regel. Thi i alt Fald paa den Egn, hvor jeg bor, og hvor jeg kender Forholdene, er der mange Gaardmænd, der ere lige saa dygtige Landbrugere som Husmændene, og som drage lige saa meget ud af Jorden som de fleste Husmænd. — Det forekommer mig ogsaa, at det er i højeste Grad uretfærdigt, dersom man ikke med Taknemmelighed erindrer det meget, der er gjort just af Besidderne af de store Gaarde. Det maa dog erkendes, at mange af de Fremskridt, der ere gjorte, skyldes dem. Imidlertid maa jeg sige, at naar der er Tale om Husmandssagens Fremme, naar